Csáky József halálára

Nyolc éve, 1963-ban már halálhírét költötték. Most, hosszas betegeskedéséről tudva, már sajnos bizonyos a hír: *május 4-én Párizsban elhunyt Szeged világhírű fia, Csáky József szobrászművész.*

A *Veres ács utca 19.* számú házban látta meg a napvilágot 1888. március 18-án. Húszéves korában, 1908-ban gyalog indult el Párizsba, hogy művészi hajlandóságaiból világra szóló teljesítményt bontakoztasson ki. Ő lett az első kubista szobrász. A modern szobrászat úttörőjeként a hagyományos ízlés erejét legyőzve vívta ki rangját: *szobrai ma már klasszikus művek, s előkelő helyet kapnak a világ minden nagy gyűjteményében. Csáky, a modern művészet egyik vezéralakja lett.*

1925-ben a szegedi lapok közölték nyilatkozatát: nem akar többet Szegedre jönni. Nem akart az ellenforradalom szülővárosának kikiáltott Szegedre jönni. *Juhász* Gyula akkoriban azt írta: „Nem tudom, a hivatalos város számon tartja-e, és egyáltalában tudomásul veszi-e valóban nagy és híres fiát, de, ahogy innen látszik, Csáky József egyáltalában nem reflektál semmiféle ingyenjogú temetésre és elismerésre." Szeged, amely érdemes festő fiát, *Károlyi* Lajost, „szegényjogú temetéssel" akarta eltemettetni, az ellenforradalom világában mostohája volt legjobb fiainak, Juhász Gyulának és Csáky Józsefnek is.

Azóta, 1959-ben, Csáky József is hazalátogatott már. A fővárosban megrendezték kiállítását, s lejött Szegedre is. Akkor szerezte meg a város *Táncoslány* című, bájos kis szobrát, a Klauzál tér intim ékességét. Az utolsó évtizedben számos szegedi megfordult párizsi műtermében, s ő is levelezésben állott szülővárosa művészetbarátaival. Az a terv, hogy még egyszer hazalátogasson, és Szeged számára elkészítse *József* Attiláról megálmodott szobrát, sajnos, már nem válhatott valóra.

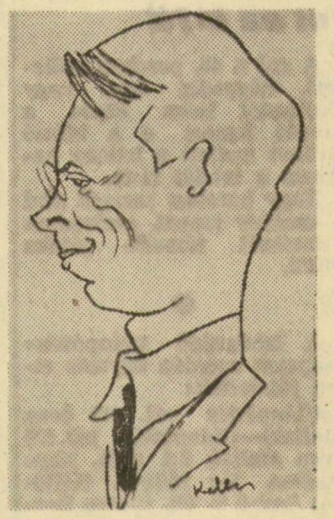

Kelen József rajza 1926-ból Csáky Józsefről

Szegednek gondoskodnia kell majd *nagy fia emlékének megörökítéséről.*

H. J.

Tanácskozás az üzletpolitikáról

Szerdán reggel a Belkereskedelmi Kutató Intézet rendezésében a Duna Intercontinentál nagytermében tanácskozás kezdődött kereskedelmi üzletpolitika és vállalati tervezés témakörben.

A tanácskozást, amelyen az állami és szövetkezeti kereskedelmet 650 közgazdász képviselte, *dr. Sághy* Vilmos, a belkereskedelmi miniszter első helyettese nyitotta meg. *Zala* Ferenc, az intézet tudományos igazgatója tartott vitaindító előadást. Hangsúlyozta a kereskedelem feladata napjainkban és a jövőben is az, hogy minél jobban kiszolgálja a vevőket, racionálisan használja fel a rendelkezésre álló eszközöket és eközben fokozza a nyereséget. A továbbiakban arról beszélt, hogy az üzletpolitikai elvek kialakítása hosszabb időre meghatározza a vállalatok és szövetkezetek fejlődését, magatartását. A tanácskozás résztvevői három szekcióban vitatták meg az üzletpolitikával, a vállalati tervekkel, és a gazdasági döntésekkel kapcsolatos kérdéseket.

A konferencia résztvevői csütörtökön folytatják tanácskozásukat.

GAZDÁLKODÁS

Több segítséget

Azt kell hinnem, divatba jöttek a nők! — mondja cinikus felhanggal ismerősöm, hallván, hogy már megint munkásnőtémájú riportban „utazom". Szó, ami szó, van ebben valami; mintha az elszalasztott, vagy észre nem vett lehetőségeken is bosszankodnánk, az utóbbi időben mind többször szólunk, s érezhetőleg igyekszünk többet tenni a dolgozó nők érdekében.

Mindenütt így van ez? Sajnos nem. Például míg némelyik vállalat messzemenően igyekszik segíteni az egyedülálló anyákat, vagyis azokat, akik magukon viselik a család, a gyermeknevelés gondját-terhét, máshol nem törődnek megfelelően velük. Ilyen vonatkozásban bizony rosszul vizsgázott a cipőgyári kollektíva: az egyszál magukban gyermeket nevelő, családot fenntartó anyák közül csak kevesen kaptak segélyt tavaly. Abban az esztendőben, amikor pedig már mindenütt programszerűen kezdtek foglalkozni a nők körülményeivel, a segítés lehetőségeivel, a gazdasági és a mozgalmi szervek. S nem egy vállalatnál éppen az egyedülálló anyák felkarolásával, gondjaik megmérésével, különféle segélyek nyújtásával láttak hozzá ehhez a sokrétű, nehéz munkához.

Minden osztályzaton lehet és kell is javítani. Ezen is. Úgy látszik, érzik ezt a kötelezettséget a cipőgyáriak, mert „nőprogramjukba" (vagyis abba a felsorolásba, amely a dolgozó nők helyzetének javítására irányuló tevékenységet foglalja össze), besorolták az egyedülálló és többgyermekes anyák következetes segítését.

Ez — mármint a programbavétel — önmagában még nem érdem. A megvalósítás lesz az, ami becsületére válhat egy segítőkész, tagjaival külön-külön is törődő közösségnek.

Toronyóra és takaró

Mostanában, az új kollektív szerződések elkészítésének időszakában, gyakoriak a vezető—dolgozó párbeszédek arról, mit és hogyan szabályozzanak majd az immár öt esztendőre szóló gyári alkotmányok. Sok szempontból igen érdekesek ezek a beszélgetések, tanácskozások, viták. Általában a lényegről szólnak az emberek, vagyis arról, amit fontosnak éreznek. Előfordul azonban, hogy olyasmit is fontosnak látnak, olyan dolgokban is megoldást sürgetnek, amelyekre nincs szükség. S fellépnek irreális, a kollektíva anyagi erejét messze meghaladó követelésekkel is.

Más szóval az ötletek, javaslatok egyszer-egyszer a maximalizmus határát súrolják. A legkülönfélébb igények merültek fel, köztük a részesedési alapból sok pénzt felemésztők is. Jellemző viszont, hogy amint a vezetők ezeket a kérdéseket „helyükre teszik", vagyis elmondják, mit, mennyiért, hogyan, mikorra lehet — netán miért nem lehetséges — megvalósítani, elállnak kívánságuktól a javaslattevők. Azok is, akik „toronyórát láncostul" igényeket támasztanak. Az alapos tájékoztatás után rendre belátják: a lehetőségeket kell figyelembe venni, nem lehet tovább nyújtózni, mint ameddig a takaró ér. A nagyobb lehetőségeket pedig termelékeny munkával, jobb minőséggel a gazdálkodásban kell megteremteni.

A realitások számbavétele nélkül nem lehet józan számvetést csinálni, céltudatos és megvalósítható terveket szőni. Vigyázni kell azonban, hogy a javaslattevők érzékenységét ne sértse gúny vagy lekicsinylés, akkor sem, ha kéréseik teljesíthetetlenek. Vannak vállalatok, ahol — még ha nem hasznosítható is az újítási javaslat — megköszönik az illetőnek, és kérik, máskor is bizalommal adja be elképzeléseit. Ez a módszer a beleszólás minden vonatkozására jónak mondható. Úgy kell tehát a gazdasági és mozgalmi vezetőknek az ötletekkel, kívánságokkal foglalkozni, hogy a demokratizmus ébresztésére szolgáljon a mostani beszédesebb, pezsgőbb időszak.

Simai Mihály

Autóbuszjáratok Szegedről a Vajdaságba

Az év eddig eltelt 4 hónapjában a tavalyinál 8,7 százalékkal, 24 ezer 352-vel több utast szállítottak a Volán autóbuszai. Az eddig elért jó eredményeket tovább javítják, mégpedig úgy, hogy azt az utasok közvetlenül is megérezzék. Május 23-tól — amikor életbelép az 1971/72. évi menetrend — meghosszabbítanak néhány autóbuszvonalat. A Kunszentmárton—Cegléd között közlekedő autóbuszok Budapestig, a Baja—Budapest közötti autóbuszjáratok Esztergomig szállítják az utasokat. Ugyancsak átszállás nélkül utazhat a fővárosba a Szekszárd—Dunaföldvári járatok utazóközönsége. 1072 új járatpárt indítanak, s újabb 31 községet kapcsolnak be az autóbuszközlekedés vérkeringésébe. Május végétől 256 új megállóhely létesül, 23-at viszont (megállóhely összevonás, elnéptelenedés miatt) megszüntetnek.

Új nemzetközi megállapodásokat is kötött a Volán. Ezek szerint május 23-tól indul a Zrenjanin—Ada—Szeged, a Zrenjanin—Kikinda—Szeged, a Kikinda—Szeged és a Szabadka—Szeged—Gyula közötti nemzetközi autóbuszjárat.

KOVÁSZ-EMBEREK

A társastáncversenyek előzeteseinek fogalmazásakor könnyű dolog a szövegezés. Az ember már csak azt ellenőrzi, hogy hanyadikán, hány órakor libbennek meg a fodros szoknyák, s hogy a sötét zakókra hol tűzik fel a rajtszámokat. A többit — mármint azt, hogy honnan jönnek a versenyzők — pontosan tudja. Jönnek Békéscsabáról, jönnek Orosházáról, jönnek Szentesről, és az említett városok pergő, bokázó képviselőihez feltétlenül odacsatlakoznak még a szegediek is. A délkeleti országrész társastáncbázisaiként aztán egyéb települések nem is igen említhetők.

És ugyanilyen biztonsággal megjósolható az is, hogy a kiváló ifjúsági klubok országos versenyében mindig jó „sansszal" indul a balástyai, s hogy esztendőről esztendőre elhozza a maga országos díját a szegedi vasutas képzőművészkör néhány tagja...

Helyeket említettem; valamiről, valakikről ismert, netalán „híres" helyeket. De így is mondhatnám: „lokálisan determinált" jó példáit a művészetek ápolásának, a kultúra terjesztésének.

De hát miért éppen a nevükön nevezettek a jó példák, s miért nem más helységeket ér rendszeresen az országrészi, sőt olykor, országos elismerés?

Visszakanyarodok cikkindító példámhoz, s elmondom, hogy a társastáncversenyek díjkiosztó ünnepségein immár hosszú évek óta ugyanannak az egy-két embernek tapsolnak; ugyanaz az egy-két ember hajol meg, ha a klubvezetőket jutalomátvételre hívják, s ugyanaz az egy-két ember öleli magához a szinte versenyről versenyre változó táncosokat. Ugyanazok, mindig ugyanazok!

És hasonlóképp a művészetek ápolásának, a kultúra terjesztésének egyéb őrhelyein is. Ugyanazok, mindig, vagy majd mindig ugyanazok...

Ebben a rövid tűnődésben most róluk szeretnék szólni.

A társastánccsoportok mindig versenyzőt indító, mindig izguló és mindig örvendező vezetőiről; az ilyen meg olyan klubok megalapítóiról, programkiötlő, programlebonyolító gazdáiról — mindazokról, akik itt meg ott, kis faluban, nagyvárosban vállalják mások rendszeres összefogásának, irányításának, szebbre, többre biztatásának eléggé meg nem hálálható és kellőképpen soha meg nem fizethető szerepét.

Van egy hangzásra csúnya, de tartalmát tekintve annál szebb, annál mélyebb értelmű mondat. Az, hogy: „Kultúra ott van, ahol csinálják!" Ahol előáll az az egyetlen ember, aki veszi a fáradságot, s jön-megy, ezt erre, amazt meg amarra biztatva fel; aki örökösen friss kovászként éleszti, élteti, mozgatja, ösztökéli szűkebb, tágabb környezetét.

A népművelés — ez is egy hasonlóképp csúnyán hangzó, de tartalmát, értelmét tekintve annál szebb tétel — midenekelőtt káderkérdés. Meglelése, biztatása, segítése mindazoknak, akikben hajlam van mások egybegyűjtésére, az egybegyűjtöttekkel való — eléggé sem pénzzel, sem jó szóval meg nem váltható — foglalkozásra.

S ha már így van, az ízlésnevelőkről, az ismeretterjesztőkről szólva elsősorban ezek előtt a kovász-emberek előtt kell tisztelegnünk, a főhajtás mellé lehetőleg egy újabb fodros szoknyát, egy tekercsnyi leforgatható filmet is mellékelve.

„Sakk-matt helyzet ez" — hogy ismét egy, e témában gyakran emlegetett szentenciát idézzünk. Sakkmatt helyzet, amiben csatanyerő mindig az, aki kezdeményez: az érdektelenség ellen támadó ember.

„Az az egy ember."

Az a párosait versenyről versenyre indító, klubtagjait akcióból akcióba lendítő, rajzolgatóit, festegetőit pályázatról pályázatra vezető egy ember, aki a legbékésebb eszközökkel, de mindig a hadjáratvezetők örökös izgalmával és felelősségével próbál meghódítani újabb és újabb lélekvidékeket.

Akácz László

Az Új Írás Szegeden

Újszerűség és hagyománytisztelet — ez a jellemzője a közkedvelt magyar irodalmi folyóiratnak, az Új Írásnak. A hagyományok közé tartozik az is, hogy nemcsak az írott szó erejével hódít magának olvasókat, hanem azokkal az estekkel is, amelyeken a lap munkatársai személyesen olvassák fel műveiket. Szegeden mindig sikere volt az Új Írás bemutatkozásainak, amelyeknek az egyetem adott otthont. Most a folyóirat szerkesztőségének, a Magyar Írók Szövetsége dél-magyarországi csoportjának és a Bartók Béla Művelődési Központnak közös rendezésében tartják meg az estet.

A rendezvény a művelődési központ nagytermében lesz május 7-én, pénteken este 7-kor. Bevezetőt Jovánovics Miklós, a folyóirat főszerkesztője mond, majd nyolc író és költő mutatkozik be a közönségnek. A mai magyar költészetnek szinte minden nemzedéke képviselteti magát: Juhász Ferenc, Ladányi Mihály, Nagy László, Veress Miklós, Zelk Zoltán, a folyóirat prózaíróit pedig Bertha Bulcsu, Örkény István, Szakonyi Károly neve fémjelzi.

Dinamóval — de minek?

Nemrégen kerékpárosokról írtunk. Az esti, sötét utak felelőtlen szellemeiről, akik kivilágítatlan biciklijükkel karikáznak. Imbolygó foltjukat akár bokornak is nézhetné a gépkocsivezető a tompított fény aszfaltról visszaverődő halvány reflexében. Mint ahogy nézik is sokan. Bokornak, vagy egyáltalán észre sem veszik, csak akkor, mikor már késő. Kerékpározók százai sebesülnek meg évente az országban, mert nincs, vagy nem ég a világítás járművükön. Nagyon sokan egy életre nyomorékok maradnak, sokan meghalnak. Tragédiák az utakon — írtuk. Néhány forint, vagy éppen a kényelem miatt.

Alig néhány nap telt el, és elkeseredett hangú levelet hozott a posta. Feladója Futó Antal. *„Én is kerékpáros vagyok — írta —, mindkét lámpám jó, de felelősséggel merem állítani, a dinamóvilágítás alkalmatlan. Például télen, egy kis hóban. Nem és nem ég! De nyáron sem jobb a helyzet. Megjavítja a műszerész (8 forint), hazafelé hátratekintek: már nem ég a hátsó!"* És végül: *„Ennél a szemét dinamónál a karbid is jobb volt, vagy uram bocsá' a petróleumlámpa is. Mit csináljunk? Vannak hanyag és ittas kerékpározók — ez más kérdés —, de jószándékú emberek is kerülhetnek (és kerülnek is) kivilágítatlanságba. Tessék olyan cikket írni, amire a kereskedelem világítást ad kerékpárunkhoz, mert a mostani rendszerű teljesen alkalmatlan."*

Lehet, hogy kissé hosszadalmasan idéztem levélírónk sorait. Ám a helyzet, amit leír, valóban bőségesen szolgál okot az elégedetlenségre, sőt az elkeseredésre is. Hiszen egyik oldalon harcolunk a felelőtlenség, a saját és mások életével nemtörődöm hanyagsággal játszók ellen. A másik oldal: olykor a jószándék is hiába. *„Nem és nem ég!"*

Pedig már lehet bőségesen világító felszerelést kapni a kerékpárokra. Az üzletekből nem hiányzik hozzá egyetlen tartozék sem. Csak éppen sok a panasz a dinamókra. A Kiss utcai kerékpárszaküzletbe olykor hetente kettőt, hármat is visszahoznak. Rossz a csapágyazás, vagy áramot nem ad. A külföldi — olasz vagy német — gyártmányú áramfejlesztőkre viszont nincs panasz. Talán ennek köszönhető, hogy Európa legnagyobb részén minden további nélkül beváltnak tekinthető a dinamó.

A megoldás? Mi csak javasolhatunk. Az nyilván aligha elfogadható, hogy ezután exportból hozzunk csak dinamókat. Az viszont aligha lehetetlenség, hogy a KERMI vizsgálja meg ezt az ügyet, és ha szükséges, kötelezze a gyártó cégeket a hibák kijavítására. Egy ilyen rendelkezés éppen a Népszabadság szerdai számában olvasható tudósítás után válnék nagyon is szükségessé. Egy ankét után, melyen eldöntötték, hogy a rendőrség az eddiginél is szigorúbban ellenőrzi majd a kerékpárosokat. Egyúttal pedig arról is intézkednek a közeljövőben, hogy már az üzletekben is teljes világítófelszereléssel árusítsanak minden biciklit. Teljes, és reménylhetőleg jó felszereléssel, hiszen az intézkedés csak így érheti el célját.

Szávay István